

MALE DROBNE POZORNOSTI oz. VSE, KAR MI POLEPŠA DAN

PRAZNIČNA OSNOVNA ŠOLA KOPER (foto: IP ŠOLSKO NOVINARSTVO)

PRAZNIČNA OSNOVNA ŠOLA KOPER (foto: IP ŠOLSKO NOVINARSTVO)

UVOD

**Če praznike opustiš, prazniki zapustijo tebe.
(slovenski pregovor)**

Prazniki so s svojimi šegami mejniki v ljudskem življenju in ostajajo del narodove kulture. So važna priča nekdanjega življenja in zato kulturna dediščina naroda.

Večina tradicionalnih praznikov ima svoj izvor v religiji; če ne gre za čaščenje bogov, pa gre za čaščenje naravnih pojavov.

Mnogi običaji so ohranili predvsem verski značaj, spet drugi so v toku časa dobili posvetnega.

Vsem praznikom pa je skupno to, da spremljajo mejnike v našem življenju ter zaznamujejo dogodke leta in oznanjajo letne čase.

Poleg državnih in cerkvenih praznikov ljudsko izročilo ohranja še druga praznovanja.

Razlogov za praznovanje je nešteto ... tudi vstop v novo šolsko leto.

Foto: Osebni arhiv razredničarke (zdaj) 8. d razreda, (Vanja KK)

NOVO LETO

(1. IN 2. JANUAR)

Novo leto je običajno praznični dan, ki obeležuje začetek novega koledarskega leta. V gregorijanskem koledarju, ki velja v večini sveta, je to 1. januar. V rimskih časih je bil začetek leta 1. marca.

V julijanskem koledarju, ki ga uporablja pravoslavna cerkev, je novo leto 14. januarja. Muslimansko novo leto se začne ob Sončevem zahodu 30. januarja. Judovsko novo leto pa se začne ob Sončevem zahodu 22. septembra .

V Sloveniji je novo leto državni praznik, ki ga praznujemo, kot tudi nekatere druge države, še 2. januarja.

Naši slovanski predniki niso poznali strogo določenega začetka leta. Nekateri trdijo, da so zahodni Slovani stopali v novo leto po spomladanskem enakonočju; za začetek novega leta je veljal 1. marec, zadnji mesec v letu pa je bil februar. Rimski imperator Gaj Julij Cezar je leta 46 pred našim štetjem uvedel tako imenovani julijanski koledar, po katerem se je novo leto začelo s 1. januarjem.

Eno od verovanj, povezanih z novim letom, je tudi verovanje, da prvi dan v letu napoveduje prihodnost; npr. tisti, ki zgodaj vstane to jutro, bo zgodaj vstajal vse leto.

Na novoletni dan se moraš umiti z vodo, v katero si dal nekaj kovancev; tako boš imel celo leto denar.

Na novega leta dan ni dobro jesti perutnine, ampak le svinjino. To pa zato, ker kokoš brska nazaj, kar pomeni, da ne bo napredka/uspeha, svinja pa z rilcem rie naprej, torej napredek bo.

Nekoč so tudi verjeli, da bodo vse leto nesrečni, če jim bo prva voščila ženska.

Verjeli so tudi, da lahko na ta dan postaneš tako močan, da lahko »konja obrneš«, če le poješ sedem kosov rženega kruha.

Zadnjih 200 let si ob tem dnevu pisno voščimo. Današnje voščilnice so naslednice voščilnic redovnic, ki so jih pošiljale svojim dobrotnikom.

Iz: Marjana Zorec: Slovenski prazniki: Prepodimo zimo. Ljubljana: Založba Karantanija, 2005.

VOŠČILA

Verjetno ga ni človeka, ki mu ne bi bilo všeč, ko mu nekdo drug pove ali zapiše kakšno lepo misel, lahko ob osebnem prazniku ali uspehu, lahko pa tudi ob prazniku, kot je novo leto.

Učenci izbirnega predmeta šolsko novinarstvo smo iz **Velike knjige voščil** izbrali le nekaj misli, ki ogrejejo srce, lahko pa so tudi iztočnica za nove ustvarjalne navdihe posameznika.

**EN POLJUB NA VSAKO STRAN
PREJMI ZA SVOJ ROJSTNI DAN,
SRČEK MOJ PA TI ŽELI
ŠE VELIKO SREČNIH DNI!**

**MLADOST NAJ SRCE OBJOKUJE,
ZA PRETEKLOSTJO NAJ NIKAR NE ŽALUJE,
V PRIHODNOSTI NAJLEPŠE PRIČAKUJE,
LEPOTO ZRELIH LET V SIJOČE ZVEZDE KUJE.**

**VINO IN PESEM
ZAKAJ BI BIL RESEN.
ŽIVLJENJE NI VEČNO,
LAHKO PA JE SREČNO –
KOT PESEM!**

**NAJ TI SONCE SIJE
MNOGE DNI V LETU,
NAJ USPE PRAV VSE TI
NA TEM LJUBEM SVETU.**

**KAJ BI LE V DALJAVO SEGAL,
PRED TEBOJ JE, KAR ŽELIŠ,
KAJ BI LE ZA SREČO BEGAL,
ZGRABI JO, PA JO DRŽIŠ!**

**NAJBOLJ NA SVETU LJUBIM DVE STVARI.
TEBE IN ŽIVLJENJE.
ŽIVLJENJE, KER MI JE DALO TEBE,
IN TEBE, KI SI MOJE ŽIVLJENJE!**

**NAJ VSAK SVEŽE POPISAN LIST PAPIRJA,
KI GA Z NOVIM LETOM OBRNEMO V KNJIGI ŽIVLJENJA,
PRIPOVEDUJE ZGODBO O ZADOVOLJSTVU IN USPEHU,
O MIRU IN PRIJATELJSTVU.**

Povzeto po: Velika knjiga voščil. Zbral in uredil: Primož Hieng, Ljubljana 2009.

PRAVLJICE ZA PRAZNIČNE DNI

Učenci šolskega novinarstva smo se tokrat prelevili v pravljicarje ... in ugotovili, da je to zelo težko – izbrali smo **tri** pravljice, ki jih nameravamo tudi prebrati našim prvošolčkom – v decembru so nas prehitele počitnice, zato jih bomo k poslušanju povabili v januarju.

O MOŽU, KI JE UKRADEL BOŽIČ

Za devetimi gorami in sedmimi vodami je živel mož, ki je zelo rad kradel. Ni bil navaden mož, ampak je bil brdavs in vsi so se ga bali. Tudi volkovi.

Nekega sončnega in zasneženega jutra se je odločil, da bo nekaj ukradel Božičku. Hodil je in hodil in končno prispel pred rdečo palačo. Bila je že tema, zato se je odločil, da bo šel notri. Videl je velik koš, poln daril, ter palčke in Božička, ki so sladko spali. Nenadoma pa je opazil nekaj, kar mu je bilo zelo všeč.

To je bila rdeče-zelena skrinjica. Odprl jo je. Tisti trenutek pa se je vse spremenilo v božič.

Hitro jo je zaprl, vrgel v svojo vrečo in zbežal. Ko je prišel domov, jo je spet odprl in vse se je še enkrat spremenilo v božič. Toda brdavs ni vedel, da je ukradel božič. Na mizi je bila potica, ržen kruh, šunka in še druge dobrote. Tako se je najedel in šel spat.

Naslednje jutro, ko se je Božiček zbudil, je opazil, da je nekaj hudo narobe. Pogledal je v svojo čarobno kroglo in videl, kako so ljudje zmedeni. Nato je opazil moža, ki je v svoji postelji sladko spal. Začaral ga je, da se je zbudil v gozdu.

Božiček se je odpravil na pot, da bo svetu spet vrnil božič. Ko je prispel do brdavs, je ta že skoraj zmrznil. Jezno ga je pogledal in ga tudi ježno vprašal: »Sprašujem se, kdo mi je ukradel mojo rdeče-zeleno skrinjico, v kateri je bil božič. Si jo mogoče ti?« Brdavs je ježno rekel: »Ja, pa kaj!«

Božiček je brdavsu dal kazen, da bo moral celo leto delati pri njem. Brdavs je to ježno sprejel in vrnil Božičku skrinjico, v kateri je bil božič. Božiček je v skrinjico pihnil in svetu spet vrnil božič. Brdavs pa je izučilo, tako da nikoli več ni kradel.

Anja Eržen, 7. razred, Osnovna šola Koper

PRAVLJICA O DEČKU, KI JE ŽELEL, DA BI IMEL VSAK DAN ROJSTNI DAN

Pred davnimi časi je na robu majhne vasice živel živahen, prikupen deček po imenu Tom.

Zelo rad se je igral z ostalimi vaškimi otroki, rad je opazoval in lovil metulje ter občudoval sinje nebo.

A njegov najsrečnejši dan je enkrat na leto, ko proslavlja svoj rojstni dan. Tudi to leto ga je neučakano pričakoval, saj je vedel, da bo dobil veliko daril. Mama in oče sta ga vsakič znova opazovala, kako je najprej vsako darilo pretipal, si ga nekaj časa ogledoval in ga nato čisto počasi začel odvijati in ob tem na široko odpiral usta. Ob tem so se mu oči iskrale in glas je spominjal na predenje muce.

»Mami, oči, danes je moj rojstni dan!« je Tom že navsezgodaj vpil po stari kmečki hiši. Bil je presrečen, saj je vedel, da bo danes poseben dan, takšen, ki bi si ga želel prav vsak dan. Stekel je pred hišo in na ves glas zavpil: »Hej ptice, ve sinice, veverice in vsi, ki me slišite! Pridite danes na moj rojstni dan. Peli bomo, se veselili in darila odvijali!«

Tako je Tom celo jutro skakljal naokoli, od soseda do soseda, po travnikih in vsem naznanjal, da danes slavi.

Mama se je tako kot vsako leto potrudila in Tomu pripravila nekaj prigrizkov in sladice za povablence. Vedela je, koliko ta dan Tomu pomeni. Danes mu ni bilo treba živine gnati na pašo in sena grabiti, danes je bil prost.

Ura v zvoniku je odbila štiri in v mali izbi so se začeli zbirati povablenci, tete, strici in vaški otroci. Vsak izmed njih je seveda Tomu prinesel darilo, ki je bilo skrbno zavito v svetlikajoči papir. Tom je vsakega posebej odvil in vzhičenja in navdušenja ni mogel skriti. Ko je prišla na vrsto torta s svečkami, si je seveda moral zaželei željo. V izbi so ugasnili luči in Tom je z zaprtimi očmi začel šepetati: »Vsak dan bi imel rojstni dan, vsak dan bi imel rojstni dan ...«

Počasi so se gostje začeli poslavljati in Tom je postajal vedno bolj žalosten. Konec je bilo teko zelenega dneva. Pozdravil je očeta in mamo ter se odpravil v svojo sobo.

Ko je legel v posteljo, se je zazrl skozi majhno okno v zvezdno nebo in milo zaprosil: »Dobra vila, vem, da si tam nekje, uresniči mi, prosim, željo. Vsak dan bi imel rojstni dan.«

Nato je Tom žalosten zaspal. Naenkrat pa je sredi noči sobico obsijala čarobna svetloba, ki je Toma nežno ovila. Plašno je odprl oči in pred seboj zagledal čarobno vilo. Bila je čudovita. Ko je hotel nekaj reči, mu je nežno položila prst na usta in mu rekla: »Tom, ti si čudovit deček, zato naj se ti želja uresniči.«

Sobo je spet zajela tema.

Ko je zjutraj Tom vstal, se ni ničesar spomnil. Presenetil ga je prijeten vonj po pecivu in kruhu. Ko je stopil v kuhinjo, je presenečen zagledal mamo, ki je pripravljala same dobrote. Mama ga je objela in mu nežno rekla: »Vse najboljše, sinko.«

Tom je bil začuden, a takoj je pomislil, da pa se mu je morda le uresničila njegova največja želja. In res je bilo tako.

Hiša je bila spet polna otrok in povablencev. Daril je bilo spet veliko. Tom ni mogel verjeti svojim očem: »Spet imam rojstni dan!«

Dnevi, ki so sledili, so bili zaznamovani s praznovanjem, z darili, s polno hišo povablencev in z žarečimi Tomovimi očmi. Darilom ni bilo videti konca, tako da so se vaščani odločili, da jih bodo začeli pospravljati v prostore, ki so bili namenjeni za spravlanje ozimnice.

In tako je teklo življenje v mali vasici. Tom je počasi ugotovil, da je dan enak dnevu. Tudi navdušenja v Tomovih očeh je bilo vedno manj. Že zjutraj se je zbujal utrujen in zveličan. Problem so predstavljala tudi darila, saj jih je bilo že na kupe, nekaterih ni utegnil niti odviti, kaj šele da bi se jih veselil.

Ugotovil je, da rojstni dan ni več nič posebnega, nič več se ga ni veselil. Pogrešal je jutranjo pašo, vonj cvetic na travniku, očetove stroge poglede, ko dela ni pravilno opravil ...

Ko je nekega večera utrujen legel spat, se je žalostno zazrl v zvezdnato nebo in pomislil: »Kaj bi dal, če bi lahko spet dobil nazaj svoje običajne dneve. Rojstni dan, vsak dan me žalosti in utruja. Mislim sem, da bo drugače ...«

Ko je Tom zaspal, se je v sobi prikazala dobra vila in ga nežno pogledala: »Dragi Tom, podarila sem ti rojstni dan vsak dan in videl si, da te želja ni za dolgo osrečila, zato ti vračam tvoj vsakdanjik.«

Ne morete verjeti, kakšno veselje je bilo drugo jutro v hiši, ko je Tom ugotovil, da je rojstnih dnevov konec. Življenje se je vrnilo na stare tire.

Veselo je odvihral s čredo na pašo in si pel: »Lepo je biti deček vsak dan in enkrat na leto slavljenec za rojstni dan.«

Taja Poropat, 8. C, Osnovna Šola Koper

O ČAROVNICI, KI JE SOVRAŽILA PRAZNIKE

Nekoč je živel čarovnica Geltruda, ki je zelo sovražila praznike. Njeno sovraštvo je z leti postajalo vse močnejše.

Neke noči se ji je sanjalo, kako je cel svet njen in kako v njem vlada samo ona. Seveda je najprej strogo prepovedala vse praznike. Toda ko se je zjutraj zbudila in ugotovila, da so bile vse to le sanje, je bila še bolj jezna in sklenila je temu narediti konec.

Prišel je mesec december ... ulice so bile zasnežene in praznično okrašene, dišalo je bo cimetovih kolačkah in vroči čokoladi. Povsod je bilo slišati božične pesmi in smeh razigranih otrok. Pogovor pa je tekel samo še o prihajajočih praznikih.

Čarovnica Geltruda je kar poskakovala od jeze, groze in gnusa, ko je poslušala ljudi na ulicah.

Spoznala je, da njena čarovnija ni dovolj močna, da bi lahko začarala vse prebivalce. V hipu se je spomnila na svojo edino prijateljico, čarovnico Hildo, ki je znala krasno čarati. Pognala se je na svojo metlo in se odpravila k njej. In imela je kaj videti!

Čarovnica Hilda, ki je bila znana po tem, da je v svojih mladih letih rada začarala otroke, da so namesto k pouku zavili v gozd, še raje pa je začarala prodajalce kruha, da so pekli tako nagnusne kolače, ki jih ni maral prav nihče ... prav ta Hilda je sedaj na svojem dvorišču veselo plesala okoli bogato okrašene jelke, hkrati pa metala otrokom ogromna darila s pisanimi pentljami. Od časa do časa je poljubila snežaka in spustila raketo, da se je osvetlilo nebo nad njimi.

Geltruda je skoraj pozelenela od jeze. Izrekla ji je vse grde čarovniške kletvice, ki jih je poznala, Hilda pa se je le smehljala in ji ponudila praznične piškote. V jezi je čarovnica Geltruda poteptala snežaka, ki je krasil Hildin vrt. Vsi otroci so v hipu utihnili in s strahom opazovali dogajanje.

Hilda pa je le trikrat zamahnila nad prijateljičino glavo in počasi, počasi se je Geltrudino telo pričelo spreminjati v snežaka. Geltruda je vpila in kričala, a pomagalo ni prav nič. Postala je pravi snežak. Namesto nosu je imela sedaj korenček, namesto čarovniškega klobuka lonec, v roki pa še vedno svojo metlo. Le da ji sedaj metla ni več prav nič koristila, saj se Geltruda ni mogla premikati.

Hilda je počasi spregovorila: »Tako, draga moja, sedaj boš morala vsako leto znova in znova spremljati praznike.«

»K sreči samo čez zimo,« se je zaslišalo iz snežaka.

»O, ne, ti boš edini snežak na svetu, ki ne bo skopnel s prihodom pomladi. Vse leto boš stala tukaj in opazovala ljudi, ki bodo praznovali najrazličnejše praznike skozi vse leto. Če pa bo kakšen dan, ko na koledarju ni nobenega praznika in tudi v vasi ne bo nihče praznoval rojstnega dne, pa bom prišla k tebi, draga Geltruda, na dvorišče, in iz velike knjige o praznikih ti bom ure in ure brala, kako praznujejo ljudje po svetu. In tako se je tudi zgodilo.

Zato, otroci, bodite pozorni, če boste kdaj opazili snežaka sredi poletja in ob njem gospo z veliko knjigo o praznikih ... to sta gotovo čarovnici Geltruda in Hilda.

Argite Morina, 9. A, Osnovna šola Koper

*Učenci izbirnega predmeta Šolsko novinarstvo,
mentorica Vanja Klančnik Kišasondi*